

นิเวศวิทยาของฟ้ามุ่ย

อุดมศิลป์ ฤกษ์ และ สันติ วัฒนฐานะ

ฟ้ามุ่ยที่ออกดอกตามธรรมชาติ

ชอบเกาะอาศัย ตำแหน่งและการกระจายบนต้นไม้ และระดับความสูงจากพื้นดิน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการนำต้นฟ้ามุ่ยไปติดคั้นสู่ป่าเพื่อฟื้นฟูประชากรในโอกาสต่อไป

สภาพป่าดิบเขาที่ยังสมบูรณ์

รองลงมาคือ ต้นยาบใบมน *Colona* sp. (25 ต้น) และต้นปอเลียง *Berrya mollis* Wall. Ex Kurz (14 ต้น) ส่วนชนิดต้นไม้ที่พบว่ามีฟ้ามุ่ยเกาะอาศัยอยู่มีจำนวน 15 ชนิด ทั้งหมด 36 ต้น แสดงให้เห็นว่า ฟ้ามุ่ยสามารถอาศัยอยู่บนต้นไม้ได้หลายชนิด ไม่ได้เจาะจงที่จะขึ้นบนต้นไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่ชอบที่จะขึ้นบนต้นไม้บางชนิด

ในจำนวนต้นไม้ที่พบในแปลง ต้นปอเลียง เป็นชนิดต้นไม้ที่มีฟ้ามุ่ยมากที่สุด (9 ต้น) รองลงมา คือ ต้นเต้า *Lagerstroemia* sp. (4 ต้น) และต้นไม้หนึ่งต้นที่มีจำนวนฟ้ามุ่ยเกาะอาศัยมากที่สุด (มีฟ้ามุ่ย 23 ต้น)

ฟ้ามุ่ย (*Vanda coerulea*) เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย ที่มีดอกสีฟ้าอ่อนจนถึงสีฟ้าอมม่วง กระจายพันธุ์ใน อินเดีย จีน ตอนใต้ เมียนมาร์ และพบตามป่าดิบเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับในประเทศไทยกล้วยไม้ชนิดนี้กำลังถูกคุกคาม เนื่องจากมีการนำออกจากป่าเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชากรในธรรมชาติลดจำนวนลงอย่างมาก ส่งผลให้ประชากรในธรรมชาติอ่อนแอ การศึกษาข้อมูลทางนิเวศวิทยาเบื้องต้นนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชนิดของต้นไม้ที่ฟ้ามุ่ย

ในการศึกษารุ่นนี้ดำเนินการโดยการวางแปลงศึกษาขนาด 50x50 เมตร ในบริเวณที่พบว่ามีฟ้ามุ่ยอยู่หนาแน่น ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณป่าดิบเขา ระดับความสูงจากน้ำทะเล 1,200 เมตร ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีต้นไม้ที่มีเส้นรอบวง 20 เซนติเมตรขึ้นไป มีจำนวน 159 ต้น 32 ชนิด ชนิดต้นไม้ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ต้นเสี้ยวดอกขาว *Bauhinia variegata* L. (28 ต้น)

คือต้นแคทราย *Stereospermum colais* (Buch.-Ham.ex Dillwyn) Mabb. รองลงมาคือ ต้นปอเลียง (มีฟ้ามุ่ย 20 ต้น) และต้นถ้ำ *Dillenia sp.* (มีฟ้ามุ่ย 19 ต้น) เมื่อเปรียบเทียบความสูงของต้นไม้ในแปลงศึกษาโดยแบ่งตามความสูงของต้นไม้ พบต้นไม้ที่ต่ำกว่า 15 เมตร มีฟ้ามุ่ยเกาะอาศัยอยู่ 28.57% (41 ต้น) ส่วนต้นไม้ที่มีความสูงมากกว่า 15 เมตร มีฟ้ามุ่ยเกาะอยู่ 71.43 % (109 ต้น) และเมื่อเปรียบเทียบความสูงของต้นปอเลียงชนิดเดียว ต้นที่มีความสูงน้อยกว่า 15 เมตร พบว่า ไม่มีฟ้ามุ่ยเกาะอาศัยอยู่เลย แต่พบฟ้ามุ่ยอยู่บนต้นปอเลียงที่มีความสูงมากกว่า 15 เมตร เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ฟ้ามุ่ยชอบเกาะอาศัยอยู่ในบริเวณที่สูงมากกว่า 15 เมตร ขึ้นไป

ตำแหน่งฟ้ามุ่ยเกาะบนเรือนยอดชั้นนอก

สำหรับการขึ้นกระจายของฟ้ามุ่ยบนต้นไม้ที่มันเกาะอาศัย โดยแบ่งบริเวณตำแหน่งการขึ้นอาศัยบนต้นไม้เป็น 4 บริเวณ ได้แก่ ลำต้น เรือนยอดชั้นใน เรือนยอดชั้นกลาง และเรือนยอดชั้นนอก พบว่า ฟ้ามุ่ยเกาะอาศัยในบริเวณเรือนยอดชั้นนอกมากที่สุด 63.58% (96 ต้น) รองลงมาคือ เรือนยอดชั้นกลาง 16.56% (25 ต้น) เรือนยอดชั้นใน 16.56% (25 ต้น) และลำต้น 3.31% (5 ต้น) เมื่อเปรียบเทียบการ

กระจายบนต้นแคทราย ต้นที่มีฟ้ามุ่ยเกาะอาศัยมากที่สุด พบว่า บริเวณเรือนยอดชั้นนอกมีฟ้ามุ่ยเกาะอาศัยอยู่ถึง 20 ต้น อีก 3 ต้น พบบริเวณเรือนยอดชั้นกลาง เช่นเดียวกับต้นปอเลียง ต้นที่มีฟ้ามุ่ยเกาะมากที่สุดพบว่ามีฟ้ามุ่ยถึง 19 ต้น ในบริเวณเรือนยอดชั้นนอก อีก 1 ต้น พบบริเวณเรือนยอดชั้นกลาง แสดงให้เห็นว่า ฟ้ามุ่ยชอบเกาะอาศัยบริเวณปลายกิ่ง ซึ่งเป็นบริเวณที่ได้รับแสงมากกว่าบริเวณอื่น

จากการศึกษาในพื้นที่นี้ สรุปได้ว่า ฟ้ามุ่ยชอบเกาะอาศัยบนต้นแคทราย และต้นปอเลียง ที่สูงจากพื้นดิน 15 เมตรขึ้นไป และชอบเกาะอาศัยเรือนยอดชั้นนอกมากที่สุด